

NL in de Veiligheidsraad: wat zijn de ambities?

In 2018 bekleedt Nederland een jaar lang een zetel in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Hier worden beslissingen genomen over de crises en oorlogen in de wereld: Het lot van de Rohingya, de oplopende spanning tussen de Verenigde Staten en Noord-Korea en de voortdurende oorlog in Syrië. Nederland praat een jaar lang mee in dit centrum van de macht. Wat wil en kan Nederland bereiken in dat jaar?

Op woensdag 25 oktober ging journalist Harm Ede Botje (Vrij Nederland) hierover in gesprek met Peter van der Vliet (Buitenlandse Zaken) en Jaïr van der Lijn (Clingendael Instituut). Lees hieronder de samenvatting.

1. Hoe het begon

Peter: “De voorbereidingen voor deze zetel begonnen al in 2005, met de kandidaatstelling van Nederland. Elf jaar lang hebben we lobby gevoerd, om in 2017/2018 een zetel te mogen bezetten in de Veiligheidsraad.”

“Nederland heeft geen negatieve campagne gevoerd, dus niet tegen Italië of Zweden. We hebben altijd een positieve campagne voor het Koninkrijk gevoerd. En met dat Koninkrijk bedoelen we Nederland inclusief Caribisch Nederland. De Caribische eilanden waren een belangrijke troefkaart. Nederland benadrukte daarmee dat ze ook met problemen moet dealen zoals de drugsmokkel in Zuid-Amerika of de stijgende zeespiegel die kleine eilandstaten bedreigt. Andere campagnethema's gingen over de positieve rol van Nederland in de wereld met betrekking tot vrede en ontwikkelingshulp.”

2. De verkiezingen

Peter: “In juni 2016 was het zover: de verkiezingen. De algemene vergadering van de VN, waarin alle 193 lidstaten zijn vertegenwoordigd, koos de nieuwe niet-permanente leden voor de Veiligheidsraad. Nederland streed samen met Italië en Zweden om twee zetels. In de eerste stemmingsronde was Zweden meteen door.”

Jaïr: “Dat was een verrassing. De media hadden Italië de beste kans toegedicht. Het zou gaan om Zweden en Nederland. En toen meteen, in ronde 1, was er een totaal ander scenario.”

Peter: “Na die verrassende eerste ronde, ging het vervolgens om Italië en Nederland voor de tweede zetel. Uiteindelijk ontstond er in de vijfde stemronde een patstelling: Italië en Nederland kregen beiden 95 stemmen. Toen is er telefonisch contact geweest met Rutte om met hem te bespreken of we de zetel wilden delen met Italië. Een goede zet denk ik. In het verleden is het namelijk voorgekomen dat er dertig, veertig keer gestemd is. Iets wat dagen, zelfs weken duurde. Nu is er toch snel een oplossing gevonden. Dit was overigens ook net na de Brexit. Hiermee lieten we ook zien: we kunnen nog goed samen werken in Europa.”

Harm: “Een typisch Nederlandse polderoplossing.”

3. Achtergronden

- De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties bestaat uit 15 leden. Vijf ervan hebben een permanente zetel (met bijbehorend vetorecht). Deze zogenaamde P5 zijn de Verenigde Staten, China, Rusland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.
- De overige tien niet-permanente leden worden om de twee jaar gekozen.
- Nederland had zich kandidaat gesteld namens de restgroep, waartoe Europa behoort. Zweden en Italië hadden zich ook kandidaat gesteld.
- Nederland was al vijf keer niet-permanent lid: in 1946, 1951/1952, 1965/1966, 1983/1984 en 1999/2000.

4. Wat wil Nederland eigenlijk bereiken?

De berechting van IS-strijders, de hervorming van de VN, de befaamde 3D-aanpak (development, defence, diplomacy): wat worden de speerpunten van Nederland in de Veiligheidsraad?

Peter: “Deze vraag stel je eigenlijk net te vroeg. Aanstaande vrijdag gaat er een brief[later toegevoegd] naar het kabinet over de inzet van Nederland in de Veiligheidsraad en wat we gaan doen. Ik kan nu nog niet veel zeggen. Maar het zal geen verrassing zijn.”

Peter: “De berechting van IS-strijders is overigens nu al een punt in de VN Veiligheidsraad. Nederland heeft een Britse resolutie gesteund om een ‘Bewijzenbank Syrië’ aan te leggen. In deze VN-databank wordt bewijsmateriaal verzameld over oorlogsmisdaden en schendingen van mensenrechten in Syrië. Hiermee kunnen startdossiers gemaakt worden, die misschien nu nog niet gebruikt worden, maar in de toekomst wel. Hiermee komt vervolging van verdachten een stap dichterbij. Dit gaat over accountability en rechtvaardigheid.”

Jair: “Deze Bewijzenbank is een mooi initiatief. Het is volgens mij de eerste keer dat tijdens de oorlog al bewijzen verzameld worden. Hopelijk voorkom je hiermee scenario’s als in Joegoslavië, waar onder ogen van VN-militairen dingen gebeurden, maar geen bewijzen verzameld waren.”

Wat kan een niet-permanent lid bijdragen in de VN Veiligheidsraad? Kan je iets in de melk brokkelen?

Peter: “Ja zeker. Met name als we voorzitter zijn van de Veiligheidsraad. De tien niet-permanente leden zijn om de maand voorzitter van de Raad. Nederland is in maart 2018 aan de beurt. Als voorzitter van de Veiligheidsraad kun je makkelijker eigen agendapunten naar voren brengen. De voorzitter is namelijk verantwoordelijk voor de agenda. Als de Veiligheidsraad bij elkaar moet komen of een spoedsessie nodig is, loopt dat ook via de voorzitter. Door goed diplomatiek handelen en onderhandelen heb je als voorzitter een grotere rol dan de leden.

Een goed voorbeeld hiervan is toen we in 1999/2000 als voorzitter de hele vredesorganisatie in Oost Timor regelden.

Humanity House

www.humanityhouse.org

Om iets voor elkaar te krijgen als Nederland, moet je wel focus aan gaan brengen. Je moet in de Veiligheidsraad op alle fronten mee doen, maar je moet goed kijken waar je je extra voor inzet, en waar je je normaal voor inzet. Je moet jezelf de vraag stellen: waar doen zich mogelijkheden voor en waar zitten de niches? Daarop moet je inzetten. Waar de dinosaurussen elkaar gaan vertrappen, daar moet Nederland niet de illusie hebben iets voor elkaar te krijgen. Wat Zweden nu doet rond gender issues, is een goed voorbeeld van zo'n niche."

5. Werkt de VN Veiligheidsraad eigenlijk wel?

De vijf permanente leden van de Veiligheidsraad (de VS, China, Rusland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk) hebben vetorecht. Werkt dit systeem?

Peter: "Je ziet wel dat China en Rusland anders aankijken tegen soevereiniteit. Ze hebben andere ideeën over wat de VN en internationale gemeenschap zou moeten doen en waar ze zich tegenaan zouden moeten bemoeien. Vaak zien zij zaken eerder als een binnenlands issue. Als je iets wil bereiken, moet je ervoor zorgen de P5 niet hun veto gaan gebruiken."

Jair: "Je moet ook niet overdrijven hoe groot de tegenstellingen zijn. In het nieuws zie je het alleen als ze er niet uit komen. Slechts de grote geopolitieke tegenstellingen halen de krant. Maar heel vaak komen de P5-leden er wel uit. De meeste resoluties worden gewoon aangenomen."

Wat kan er beter?

Peter: "De operationele zaken kunnen beter. En de efficiency. Neem bijvoorbeeld het rotatieschema: wanneer staat het volgende land klaar om het over te nemen in een vredesmissie. Niemand doet mee aan een vredesmissie voor de eeuwigheid. Je kunt beter de rotatie van tevoren goed regelen. Dat geeft 'thuis' politiek gezien veel meer rust.

Maar ook breder moet goed nagedacht worden: waar dienen vredesoperaties nou precies voor? Een vredesmissie is een instrument om een politiek doel te bereiken. De missie zelf is nooit de oplossing. Dus wat is de bredere strategie om het uiteindelijke doel te bereiken? Je moet het mandaat goed krijgen en weten: Hoe past de vredesmissie binnen het bredere politieke doel en binnen de uiteindelijke oplossing voor het land. Er gaat 7 miljard dollar naar vredesoperaties. Als je dat aan preventie uitgeeft, kun je misschien conflicten voorkomen."

Bron: www.humanityhouse.org/blog-nederland-vn-veiligheidsraad